

Şəddat CƏFƏROV,
iqtisadiyyat elmləri üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan və Rusiya Yazıçılar
və Jurnalistlər Birliklərinin üzvü,
Beynəlxalq Yazarlar Birliyinin üzvü

İnsanı yaşamağa çağıran, həyat uğrunda mübarizəyə səsləyən, onun ruhunu ölməyə qoymayan sehri güc mənbələri var. Düşünürəm ki, bu güc mənbələrini hər kəs bir cür başa düşə bilər. Hər kəs həyatın yaşarlığına inandıran, həyat uğrunda mübarizəyə səsləyən duyğuları öz dünyagörüşünə, mənəvi imkanlarına görə fərqləndirə bilər, hansının daha üstün, hansının daha qabarıq olduğu barədə hərə bir cür mübahisəyə girişə bilər.

Mən düşünürəm ki, insanı yaşamağa çağıran duyğuların mənbəyi yer-

hansı vasitələrlə öz ruhuna çəkir, mə-nəvi zənginliyinin təminatı üçün hansı vasitələrdən istifadə olunur? Yəqin ki, bunun üçün ən müxtəlif vasitələr ola bilər. Ancaq bu vasitələrdən ən üstünü kimi mən mədəniyyəti, dili, ədəbiyyatı və incəsənəti qeyd edərdim. Bir anlığa düşünək ki, bəşər nəslinin böyük ədəbiyyat örnəklərindən, göz-ləri, köülləri oxşayan rəsm əsərlərindən, möhtəşəm təbiət təsvirlərini ve-rən sənət örnəklərindən xəbəri yoxdur. Onda nəinki insanların özü, elə dünyanın özü də çox kasıb görünürdü.

Şübhəsiz, bu bölgülər, bu yanaşmalar şərtidir. Axı yuxarıda qeyd etdim ki, hər kəs həyatı yaşarı edən amilləri öz dünyagörüşünə qavrayır. Birinə əsas ola bilən digərinə qeyri-əsas kimi görünə bilər. Amma bütün hallarda insan yaşamaq istəyir və onu həyata çağıran nə varsa, hamısını üstün tutur və yüksək qiymətləndirir. Mənim düşüncəmə görə insanı həyata çağıran ən üstün güvənc mənbələrindən biri sevgi duyğularıdır və bu da insana əsasən mədəniyyətlə, ədəbiyyatla, incəsənətlə təlqin olunur. Bütün bu düşüncələri yenidən nəşr olunmuş Anar Seyidağanın "De ki, sevirəm səni" kitabını oxuyarkən təsəvvürümdə canlandırmağa çalışdım. Çünki bu kitabın məğzində sevgi hissləri dayanır. Əlbəttə, doğma insanlarına münasibət də unudulmur. Torpaq və yurd müqəddəsliyi də müəllifin diqqətindən kə-narda qalmır. Bu barədə kitabın anno-tasiyasında da aydın yazılıb: "Bu,

lən təmaslarla ünsiyyətdə keçirirlər. Anar Seyidağa da mənim doğma kəndim Gərmətükün övladıdır. Bu kəndin görkəmli yetirmələri haqqında dəfələrlə yazmışam. Onu təənnüm edənlərin əsərlərini çap etmişəm. Bir sözlə, bütün həyatım boyu Gərmətükdən ayrıl-mamışam, ona görə də bu yerin adamlarını kifayət qədər tanıyıram deməyə haqqım var. Anar Seyidağa ilə qohumluğum da var. Demək olar ki, onun həyatı haqqında kifayət qədər təsəvvürlüyəm. O, gənc yaşlarından sözə gəlib və ən başlıcası, sözə də elə sevgi ilə gəlib. Öz hisslərini, duyğularını çox ustalıqla və istedadı ilə qələmə ala bilib.

"De ki, sevirəm səni" kitabını nəşriyyata təqdim edəndə çox sevindim. Çünki onun zəngin aləminin olduğunu, hətta mənəvi gücü ilə müqayisədə az yazdığını düşünürdüm. Doğrudur, Anar Seyidağa bir çox müəlliflərdən fərqli olaraq az yazır. Ancaq çox təbii yazır. Yazdıqlarında insan qəlbinin çırpıntılarını sözün həqiqi mənasında bütün reallığı ilə yazıya gətirə bilər.

Onun real sevgi duyğularını məharətlə yazıya gətirməsini Azərbaycanın böyük sənətkarı, sözün həqiqi mənasında nəsrin poeziyasını yaratmış böyük ustad Əlibala Hacızadə ilk dəfə həssaslıqla duymuş və buna münasibət bildirmişdir. Müəllif öz kitabında Əlibala Hacızadənin 1997-ci ildə yazdığı qeydləri də "Ön söz" kimi oxuculara təqdim edir. Ustad həmin qeydlərinin əvvəlində yazır: "Mən şəxsən səni görməmi-

Əlibala Hacızadə Anar Seyidağanın ürəyini də təənnüm edir. Çünki böyük sənətkarın düşüncəsinə görə ürək hisslərin əsas məkanıdır. Bir sözlə, sevgi yolunda çəkilən iztirabların dəyəri onunla ölçülür ki, insan ali məqam bir səviyyəyə qalxır. Yaşamında əsas meyar kimi insana münasibətə güvənir. Ustad sənətkar sözünə davam edir, özü də elə ürəyi təənnüm etməklə davam edir: "Və bu ürək, daha doğrusu, bu cür ürək tək sənin sinəndə döyünmür - çoxdu belə ürəklər yer üzündə. Çünki dünyada sevirən xoşbəxt olanların sayı sevir, atılıb, unudulub bədbəxt olanların sayından çox-çox azdır, Anar. Ancaq onların hamısı sənin kimi şeir yazma bilmir, hamısı sənin kimi şair deyil. Allah-təalanın sənə verdiyi bu istedadın köməyi ilə sən onların da dilindən danışsın, onların sızım-sızım sızıldayan dərdlərinin kədərli nəğmələrini oxuyursan. Çünki onlar da sənin kimi, qıvrıla-qıvrıla, qovrula-qovrula, ucadan da olmasa, sakitcə, ürəklərində pıçıldayıb "Heyf bu sevgidən" - deyiblər, Anar". Elə Əlibala Hacızadənin özü də sanki Anar haqqında danışa-danışa öz həyatının keçmişini xatırladır. Ona "kədərli nəğmələr oxuyursan" deməklə bir zamanlar özünün də oxuduğu kədərli nəğmələri yazıya gətirir. Amma elə gətirir ki, A.Seyidağa da öz payını götürür. Böyük sevgi daşıyan insan qəlbi dahi bir incəsənət xadiminə bənzəyir. Sevgi ilə çırpınan qəlb özü də insana

Sevgidən doğulan dünya

Anar Seyidağanın "De ki, sevirəm səni" kitabı üzərində düşüncələr

yurd ola bilər. Doğma yerləri yaddaşında yaşatmaq insan həyatının mə-nəvi harmoniyasını təmin edər, doğma yerləri xatırlamaqla həyatını xəyalları ilə gözəlləşdirə bilər. İkincisi, mənim zənnimə görə sevgi hissləridir. İnsan şüurlu varlıqdır, ictimai hadisədir. Onun həyatının mənəvi zənginliyi sevgi hissləri ilə çox bağlıdır. Sevgi hissləri olmadan yaşamaq həyatın ən üstün zövqlərindən məhrum olmaq deməkdir. Sevgi ilə qurulan həyat, sevgi ilə yaşanan ömür insanın ruhunu daim qanadlandırır. Onu yaratmağa, başqa sözlə, dünyanın gözəlləşməsinə xidmət etməyə səsləyir. Göründüyü kimi, sevgi hissləri olmayan insanın mənəvi cəhətdən şikəstliyini təsəvvür etmək çətin deyil. Əlbəttə, sevginin ünvanları müxtəlif ola bilər. Söhbət böyük sevgidən gedir. Burada vətənə, insanlara, həyata sevgi də əsasdır.

Zənnimcə, üçüncü olaraq insanın doğmaları ilə ünsiyyətini də mütləq qeyd etmək lazımdır. Dünyanın məşhur filosofları, elm və sənət adamları doğmaları ünsiyyəti insanın həyatında mühüm amil hesab edir. Doğmalarla normal qurulan ünsiyyət insanın ömrünü uzadır. Onu həyatın gözəlliklərindən zövq almağa, öz hisslərini ruhuna yaxın olan insanlarla bölüşməyə fürsət əsasən doğmalar arasında olur.

Bir də onu qeyd edərdim ki, insanların mənəvi rahatlığı üçün əmin-aman bir cəmiyyət olmalıdır. Bunu ancaq dövlət təmin edə bilər. Demək, o xalqlar özlərini xoşbəxt hesab edə bilərlər ki, onların ən yüksək istinad mənbəyi olan dövlətləri var. Bu mənada bizim payımıza düşən Azərbaycan dövləti bizim ən üstün istinad mənbəyimizdir.

Nəhayət, bir məsələni də qeyd etmək istəyirəm. Bütün bunları insan

müasir ədəbi prosesin istedadlı nümayəndələrindən biri şair Anar Seyidağanın "Allah, bir yol göstər" və "Heyf bu sevgidən" kitablarından sonra üçüncü uğurlu addımıdır. Əsasən sevgi şeirləri ilə əhatələnmişdir, lakin kitabın vətənpərvərlik, övlad-vətəndaş və ictimai-fəlsəfi konteksti də qabarıqdır. Düşünürük ki, istedadına böyük ümid bəslənən şairin bu kitabı da poeziyaya ciddi münasibətin ifadəsi kimi maraqla doğuracaq və ədəbi proses tərəfindən ciddi də qəbul olunacaqdır". Bir nəşir kimi bu kitabı diqqətlə vərəqləmişəm, ayrı-ayrı şeirlər üzərində dayanmışam. Əsasən ona görə ki, yaşadığım həyatın kifayət qədər mükəmməl yolunu gözlərimin önünə gətirən şeir parçalarının hansı hisslərin nəticəsi olduğunu bütün aydınlığı ilə hiss etmişəm.

Kimdir Anar Seyidağa? O, 1975-ci ildə Lənkəran rayonunun Gərmətük qəsəbəsindən anadan olub. 97-ci ildə Azərbaycan Dövlət İqtisad İnstitutunu bitirib. "De ki, sevirəm səni" müəllifin "Allah, bir yol göstər", "Heyf bu sevgidən" kitablarından sonra oxucularla üçüncü görüşüdür. Bu, müəllifin özünün yaşam yolu ilə bağlı qeydləridir. Əgər belə demək mümkünsə, çox müxtəşər yazılıb. Az qala, 50 yaşına çatmaqda olan müəllifin həyat iztirablarını, keçdiyi yollarda qarşısına çıxan maneələri dəf etmək üçün çalışmaları bu yaşam qeydlərində görünür. Bunun üçün görə onun yaradıcılığını yaxşı-oxuyasan.

Bizim doğma kəndimiz Gərmətük zəngin mənəvi və tarixi keçmiş olan yaşayış məskənidir. Burada insanlar sanki təbiətlə qovuşub halda yaşayır. Həyatlarını sağlam, saf, təbiətdən gə-

şəm, tanımır, Anar! Ancaq bu günlərdə dostum Ramiz sənin "Heyf bu sevgidən" adlı şeirlər toplunu mənə verəndən və o əsərlərinlə tanış olandan sonra xəyli həyəcanlı anlar keçirdim, xəyaləndim və qəribədi, elə sandım ki, mən səni çoxdan tanıyıram, sən sanki gözümün qabağında böyümüsən, sənin ürəyinin tərcümeyi-halını (özünün yox ha, ürəyinin!) bütün incəliklərinə qədər bilirəm. Çünki bu, yəni, sənin cavan ürəyini tərcümeyi-halını sənin o zərif, içində doğulub sonra dünyaya göz açan şeirlərində yazılıb - özü də səmimiyyətlə, məhəbbətlə, bir az da yana-yana yazılıb, Anar. Bax, sənin o ürəyin mənə tanışdı - çünki o ürək böyük, şairanə duyğu ilə sevir, əzab çəkib, həsrətin odunda yanib kül olub; ona görə belə nisgilli-nisgilli nəğmələr oxuyur". Əlibala Hacızadə öz üslubuna uyğun olaraq son dərəcə şairanə notlarla Anar Seyidağanın ünvanına məktub yazır. Elə ilk cümlələrdən başlayaraq biz həmin məktubun sətirlərini mənşür şeir kimi oxuyuruq. Maraqlıdır ki, Əlibala Hacızadə şəxsən görüb tanımadığı Anar Seyidağaya onu bəlkə özündən də yaxşı tanıdığını qeyd edir. Çünki ustad sənətkar gənc şairi (axı dedik, bu qeydləri 1997-ci ildə qələmə alıb) şeirləri ilə tanıya bilib. Onun şeirlərini qəlb çırpıntılarının tərcümeyi-halı kimi qavrayıb.

Böyük sənətkarın gənc müəllif haqqında uzaqgörənliklə yazdığı fikirləri bu gün də ona görə qüvvədə hesab etmək olur ki, Anar Seyidağa yolundan sapmayıb. Yaradıcılığında təbii ifadə tərzini qoruyub saxlayıb. Bununla da sözün həqiqi mənasında yaradıcılığını sevgi duyğularını təənnüm edən görkəmli şairlərin gənc varisi olduğuna inamı da hisz edə bilib.

çevrilir. İnsan olaraq danışır. Əlbəttə, kimin sinəsindən asılıbsa, ona danışır. Bütün yaxşılıqların mənbəyi insan qəlbinin hansı mənəvi ölçülərlə yaşamasından asılıdır.

Zənnimcə, dərindən sevən insan başqaları üçün heç vaxt təcavüzkar ola bilməz, başqalarının haqqına toxunmaz. Ona görə də Anar Seyidağanın əsaslı sevgi duyğuları ustad sənətkarı belə duyğulu bir məktubla sanki bülbul kimi nəğmə oxumağa vadar edir. Əlbəttə, çox incəliklə, çox zərifliklə yanaşmaları ilə A.Seyidağanı doğru-düzgün yola da istiqamətləndirir: "Bu da qəribədir ki, mən elə bil, "Mən səni sevməyə and içməmişəm" - dediyin, "Mən səni sevməyi öyrədəcəyəm!" - söylədiyin o qızı da tanıyıram, onun özü də, gözləri də, ürəyi də mənə çox tanışdı və əgər ona təsadüfən rast gəlsəm, səni itirdiyinə görə öz xoşbəxtliyini itirmiş qadın kimi baxaram. Əlbəttə, ona heç nə deməyəm, ancaq səni deyirəm: Sən nahaq yerə ona "Mən səni sevməyi öyrədəcəyəm!" - deyirdin, Anar. Çünki hər hansı bir peşəni, sənəti, ixtisası öyrətmək olar kiməsə, ancaq sevməyi öyrətmək olmaz, Anar. Ürək - başdan aşığı olsa da, başdan yuxarıda dayanır və heç vaxt, daha doğrusu, çox vaxt başın sözünə baxmır və onun özünü də, sahibini də bəlalara salır". Zənnimcə, bu qeydlərin özündə Anarın həyat və yaradıcılıq yoluna işıq sala biləcək çox dəyərli məqamlar var. Necə incəliklə ona təlqin edir ki, sevgi dərs deyil, onu öyrətmək olmaz. Sevgi görə insanın varlığından, dünyasından çağlayıb gəlsin.

(Davamı 11-ci səhifədə)

Anar Seyidağanın “De ki, sevirəm səni” kitabı üzərində düşüncələr

(Əvvəli 10-cu səhifədə)

Şübhəsiz, ustad sənətkarın sevgini daha çox hissələrlə bağlaması doğru qənaətdir. Ancaq burası da var ki, ustadın özünün də dediyi kimi başın təlqin etdiyinə, aqlın hökmünə tabe olmayan hissələr insanın həyatı üçün hesablanmayan fəsadlar da törədə bilər.

Düşünürəm ki, Anar Seyidağanın sevgi duyğuları görün nə qədər təbii olub ki, Əlibala Hacızadə bu qədər dərinlikdən gələn hissələri, duyğuları yazıya gətirə bilib. Biz sanki Ə.Hacızadənin bu qeydləri ilə çox səmimi sevgi romanından səhifələr oxuyuruq. O, məmnuniyyətlə Anar Seyidağanı oxuculara “şair balam” deyər təqdim edir: “Heyif bu sevgidən” kitabını mən məhəbbət nəğməsi kimi şirin-şirin oxudum, sevindim, kövrəldim və xatirələrimi, hissələrimi oyatdığım, kövrəldiyim üçün sənə “sağ ol” deyirəm, mənəm şair balam. Şair sözü böyük sözdü. Onu hər kəsin adının qabağına yazdırlar və hər kəs də bu adı şərəflə qoruyub axıran saxlamır, saxlaya bilmir”. Anar Seyidağanın yəqin ki, ustad sənətkarın qeydlərini təkrar-təkrar oxuyub, hətta bəlkə bu qeydləri əbədi olaraq yaddaşına yazıb və əzbər bilir. Hər halda Anar Seyidağanın tərcümeyi-halında Əlibala Hacızadənin çox böyük inamla təlqin etdiyi sağlam duyğu və düşüncələr kifayət qədər rol oynayır.

Mətnin sonuna yaxın Ə.Hacızadə müəllifə maraqlı tövsiyələr də verir və bu tövsiyələrlə Anarın yaradıcılıq fəzasının daha geniş sərhədlərini göstərir. O, öz məktubu ilə təlqin edir ki, əgər Anar sevgi mövzusunun bir başlanğıc, böyük sözə giriş kimi qəbul edib daha həyatı dəyəri olan mövzulara yol açarsa, xalqımızın ədəbiyyat taleyində unudulmayacaq yer tuta bilər. Elə digər gənc şairlər üçün də Ə.Hacızadənin qismən təndiqi yanaşmaları kimi oxunan duyğularına diqqəti cəlb etmək istərdim: “Sənə tövsiyəm ancaq budur ki, o nakam sevgi dairəsindən çıx, ətrafına bax; yazılmalı, deyilməli dərdlərimiz çoxdur - onları da gör və yaz. Dünya təkcə etibarsızlardan ibarət deyil. Sədaqətli, mard insanlar var yer üzündə. Onlardan yaz. Torpağımızdan, taleyimizdən yaz! Onda sən əsl şair kimi qüdrətli olarsan, Anar! Sən şah-şöhrətli, dahiləri olan şair dünyamıza gəlsən, Anar. Bu yolun çətin, məsuliyətli olduğunu sənə xatırlatmağı lazım bimirəm. Məncə, sən bunu çoxdan başa düşmüşsən! Ona görə də sənə, sadəcə olaraq deyirəm: Şeirinizə xoş gəlsən, Anar”. Beləliklə, düz 25 il bundan əvvəl yazılmış bu qeydləri Anar üçün bir daha xatırlatmaq istədim. Həm də təkcə Anar üçün yox, bütün gənc şairlərimiz üçün. Axı Ə.Hacızadə siradan bir ədəbiyyat xadimi deyildi. O, insan hissələrinin dərin qatlarına vara bilən sənətkar idi. Demək, A.Seyidağa üçün yazdıqları da təkcə ona deyil, elə bütün gənclərə ünvanlanmış bir məktubdur.

“De ki, sevirəm səni” kitabına müəllif, demək olar ki, seçmə şeirlərini toplayıb. Kitab bir neçə bölmədən ibarətdir: “Mən səni sevəyəm and içməmişəm”, “Barmaqların iynə ucundan betər”, “Bu qız mənə nəyə demək istəyir”, “Ən sadə adam”, “Hələ mə-

həbbətə qərib gəlirəm”, “Allah bir yol göstər”, “Doğmaluq” kimi maraqlı bölmələr var. Bu bölmələr - sanki biri digərini tamamlayır və tədricən yeni mövzulara keçid alır.

Birinci bölmənin nisbətən əvvəlində “Dünyanın şahı olsaydım” adlı kiçik bir şeir var:

Dünyanın şahı olsaydım əgər,
Hüzuruma çağırıb
əmr edərdim sənə:

“Sevirəm səni” deyəsən mənə.

... Sən

yaman tərssən...

Bilirəm ki, deməzsən.

Bu şeiri oxuyanda mənə elə gəlirdi ki, Yeseninə tanış misralar oxudum. Əlbəttə, burada təkrardan söhbət getmir. Yəni, insan hissələrinin təbiiliyini qorumaqdan, insan hissələrinə səmimi yanaşmadan söhbət gedir.

A.Seyidağa üçün sevgi məbədinin hər bir küncü, bucağı, hər bir məqamı poeziyadır. Özü də elə poeziyadır ki, burada yaşamın ən dəyərləli məqamları əks olunur.

İlk baxışdan adama elə gəlir ki, onun “Kölgələr qovuşur” adlı şeiri müəllifin tamam uzaq bir mövzuya münasibətinin göstəricisidir. Amma şeiri diqqətlə oxuyanda hiss edirsən ki, insan və tanrı arasındakı mənəvi əlaqənin ən üstün körpüsü elə sevgi hissəridir. Bunun üçün həmin şeiri oxumaq bəs edər:

Kölgələr qovuşur Ay işığında,
Dodaqlar yanaqdan üzüb keçirlər.
... Bir bağ ağacının tənhalığında
Özgülər kölgəmi əzib keçirlər.

... Hər gecə tanrının yazığı gəlib,
Bütün yazıqlara yuxu istədi.
O da yazıqlardan birisi imiş,
Mən isə tanrını yaxın istədim.

Nə inam doğmadı, nə ümid ölü,
Birtəhər bu eşqi qurtarım elə.
... O qızın baxışı, gülüşü ölü,
O qızın saçları diridir hələ.

Bu bölmədə olan “Bir qıza”, “Yeri”, “Mənə yalvarma” kimi şeirləri də oxumaq və dərin təəssüratla fikirlər söyləmək mümkündür.

Kitabda ikinci bölmə “Barmaqların iynə ucundan betər” adlanır. Bu bölmədə də müəllif sevgi hissələrini yazıya gətirməyi davam etdirir. Onun düşüncəsinə görə dünya elə sevgidən yaranıb. Hətta müəllif sevgi hissələrini insanın sınaq meydanı kimi görür. Özünəxas, maraqlı deyimlərlə bu sınağın mahiyyətinə işıq salır. Çox maraqlı bir fikir söyləyir: Bəlkə Allah elə insanları sınaq üçün sevgi hissələrini ona bəxş edib?! Ritorik sualdır, maraqlı yanaşmadır və həm də gözəldir. Beləliklə, “Sevgidən yaranıb” şeirini oxumaq oxucuya təkcə zövq aşılamır, həm də onu düşündürür:

Sevgidən yaranıb bizim dünyamız,
Günahdan yaranıb bizim dünyamız.
Sevmək günah deyil, günahdı bəlkə,
Sevmək adamları sınaq üçün
Allahın əlində silahdı bəlkə.

Bəlkə yoxdu sevgi,

Bəlkə də olub,

Mən bəlkə deyirəm, belədir elə.

Dünyanı sevənlər bu günə qoyub,

Dünyanı sevənlər yaşadı hələ.

Hər bir düşünən adam müəyyən dilemma qarşısında qalanda ən düzgün yolu da seçə bilər. Əsas odur ki, özünə inana biləsən. Əgər özünə inandı-

sa, onda həyatın çətinlikləri səni qorxutmayacaq. Müəllifin bu bölmədə oxuculara təqdim etdiyi “Sən gəlin köçürsən”, “Sonuncu görüşdən sonrakı görüş”, “Barmaqların iynə ucundan betər”, “Mən səni sevdim ki”, “Mənə unut” söyləmə”, “O vaxt nağıllarda bir gözəl vardı” kimi maraqlı şeirlər var. Adını sonuncu çəkdiyim şeirə Anar Seyidağa Nüsrət Kəsəmənlinin “Daha nağıllara inanmıram mən” misrasını əpiqraf gətirib. Düşünürəm ki, bu da təsadüfi deyil. Axı Nüsrət Kəsəmənli də sözün həqiqi mənasında, dövrümüzün mükəmməl məhəbbət, sevgi şairlərindən biridir.

“Bu qız mənə demək istəyir” bölməsi də müəllifin sabit-qədəm olduğu mövzunu davam etdirir. Bu şeirlərdə də müəllif sevgi hissələrini mənəviyyatının qanunu kimi, özü də pozulmaz qanunu kimi yazıya gətirir. Sevgi onun üçün ilahi bir hökmdür. O, bu hissələrin təlqinindən kənara çıxmaq istəmir. Sanki bu hissələrdən kənara çıxsa, onda fəlakət olar. Dünyanın üzü hara gedər - nəticəsi bilinməz. Əlbəttə, söhbət sevən qəlbin dünyasından gedir. Bu bölmədə olan şeirlərin də hər birini ayrıca təhlil etmək, fikir söyləmək olar. Çünki şeirlər insan düşüncələrinə dərin təsir göstərir, yatmış duyğuları oyadır. Qəlblərə bir kövrəklik, elə həzinlik gətirir ki, insan bu şeirlərdən sonra sanki yenidən dirçəlir; daha saflaşmış, daha durulmuş olur. “O qızın qorxusu” adlı şeir, zənnimcə, bu baxımdan çox münasibdir: “Həmən pəncərədir, həmən pəncərə. Nə şüşəsi var, nə çərçivəsi - dünyanın pəncərəsi. Önündə əyyami-qədimdən qalmış güldən, Güldanda dumduzu göz yaşları, Və bir də mənim ona aparacağım güllər, Və bir də güllərin ölüm qoxusu... Hamı iyləqir bir-bir, bu da bir sirr, gözlərindən gəlib keçir əbədi-lik yuxusu. Təkcə mən iyləməyəcəm o gülləri... O gülləri mən vermişdim bir qıza dünya yaranmamışdan. İstəmədi, istəmədi, nə olsun... Tanrıya çatdı bu xəbər, Heyfi gəldi o güllərə Hirsindən yeddi gecə, yeddi səhər işlədi, dünyanı yaratdı, dünyaya pəncərə açdı. Dumduzu, yumru göz yaşlarını, bir də gülləri güldana qoyub pəncərə önündə qoydu, yaşatdı... Sonra təzədən məni də yaratdı. Aman Allah, neyləyim... O qızın qoxusu görən gəlirmi o güllərdən, qoy bir də iyləyim”. Qorxu və qoxu hissələrini müəllif çox ustalıqla

birləşdirə bilir. Ən başlıcası, bu hissələrin birləşmə məqamında sevgi ünvanını tapır. İnsan nə vaxt qorxur? Özizini, doğmasını itirəndə və eyni zamanda, həm də onun yaddaşında doğmasının xatirəsi, obrazı bir qızılgül ötri kimi qalır. Anar Seyidağa beləcə şeir-şeyir, fikir-fikir özünün boy artımına nail olur.

Anar ictimai məzmunlu şeirlərində də kifayət qədər uğurlu əsərlər yarada bilib. Poetik nüsxələrinə cəmiyyətin həyatına müdaxilə etməyi, rənglərin dəyişən yerlərini görməyi bacarır və bu münasibəti ilə insan münasibətlərinin harmoniyasını bərpa etməyə çalışır. “Ən sadə adam” adlı bölmədə onun ictimai məzmunlu şeirləri toplanıb. O, ən kiçik həyat detalından belə uğurla faydalana bilir. Onun “Tənha qərənfil ilə söhbət”, “Hava rəngindəymiş adamlar” kimi şeirləri kifayət qədər güclü ictimai məzmun daşıyır. Bu bölmədə “Ağlamağı bacarmıram” adlı bir şeiri var. Doğrudur, bu şeirdə bir qədər şikayət motivi var, amma hər halda həyatdan aldığı zərbələrin qabağında ağlamağı bacarmayan adamın daxili-mənəvi gücü də görünür.

Ümumiyyətlə, “Ən sadə adam” bölməsində toplanan şeirlər, deyəsən, Əlibala Hacızadənin məsləhətinə müvafiq qələmə alınan şeirlərdir. Burada ictimai məzmun daha üstün tutulur.

Müəllif, ümumiyyətlə, sevgidən asanlıqla ayrılı bilmir. “Hələ məhəbbətə qərib gəlirəm” adlı bölmədə də sevgi duyğularını tərənnüm etməyə davam edir. Onun bu bölmədə də maraqlı şeirləri var. Bir sevgi gizlənilib adlı şeirində hissələrin, duyğuların içərisində gizlənən sevginin mahiyyətinə nüfuz edir. Bu şeirə də Nüsrət Kəsəmənli “Bir sevda ağlayır içimdə mənim” adlı misranı əpiqraf gətirir.

“Nəyimə gərəkdir” adlı daha bir şeiri də diqqəti cəlb edir:

Dumana bürünüb yollarım daha,
Çiyimə yük olub qollarım daha,
Yalan qarışmış fallarım daha,
Bir güman görmədim sözümdə sənin.

Qırıldı ortadan sevgi körpüsü,
Hələ içimdədi kədər qəlpəsi,
Mənim ürəyimün ümid körpəsi,
Bir yol bələnmədi gözündə sənin.

Məni toxtatmayırsan xoş xatirələr,
Baharı yaşayıb qış xatirələr,
Nəyimə gərəkdir xoş xatirələr,
Qoy qalsın hamısı özündə sənin.

Yaxşı şeirdir. Duyğulara təsir göstərə bilmək imkanındadır. Amma mübahisəli məqamlar da var. “Bir yol bələnmədi gözündə sənin” misrası kifayət qədər mübahisəlidir. Ayrı-ayrı oxucular müxtəlif cür nəticə çıxara bilərlər. Mənə elə gəlir ki, şair burada sevgi yolunu nəzərdə tutur. Sevgi yolu doğma yoldursa, göz onu öz nəzərləri ilə bələməli, qorunmalı. Necə ki, ana öz övladını bələyib qoruyur. Kitabda “Allah bir yol göstər”, “Doğmaluq” kimi bölmələr də var.

Ümumiyyətlə, Anar Seyidağanın poeziyası Əlibala Hacızadə demiş, səmimiyyəti ilə könülləri ovlamağa qadirdir.

İstəklər, duyğular... şairliyin bir missiyası da insanları ən üstün istəklərə, duyğulara doğru yönəltməkdir.

13.02.2023